

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Maria Paula Mengual Larrar

*Azkoitia,
Gipuzkoa
(1929-2016)*

Aurkibidea

Biografia

Azkoitiko San Martin kalean jaio zen 1929an. Eskola nazionalean ibili zen lehenbizi eta miserikordiako mojekin ondoren. 13 urterekin Donostiara joan zen "Perito Mercantil" ikasketak egitera eta han atera zuen titulua. Donostiatik etxera bueltatu zenean klase partikularrak ematen aritu zen etxean bertan, San Martinen. Bere azkenengo lan urteak Azkoitiko Eskola Profesionalean egin zituen maistra lanetan. 20 urtez aritu zen bertan lanean eta horietatik 4 zuzendari gisa egin zituen.

Zintak

AZK-043

- **Proiektua:** Azkoitiko ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Otegi, Aitziber
- **Data:** 2010-02-09
- **Iraupena:** 55 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Etxeberria, Eider

Pasarteak

1. Eskola eta maistrak

- **Erref:** AZK-043/002
- **Iraupena:** 0:02:05. **Hasi:** 00:02:13. **Bukatu:** 00:04:18
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Goi mailako ikasketak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak

Laburpena:

<p>Gaztetan herriko eskola nazionalean eta Misericordiako mojetan ikasi zuen; baina geroago, Donostiara joan zen ikastera merkataritzako eskolara. Eskola nazionalean egunero abesten zuten "Viva España", baina beraiek garai hartan ez ziren konturatzen zer esan nahi zuen abestiak. Eskola hartan maistrak izan zituen, eta oso onak gainera: bata Iruñeko zen, eta paregabea zela dio; bestea, ordea, maistra ona bazen, baina asko jotzen zituen umeak.</p>

2. Eskolan erdaraz

- **Erref:** AZK-043/003
- **Iraupena:** 0:00:55. **Hasi:** 00:04:18. **Bukatu:** 00:05:13
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:

<p>Eskola nazionalan dena erdaraz ikasi zuten. Horregatik, gaur egun, zaila egiten zaio euskaraz idaztea eta irakurtzea. Saiatu izan da euskaraz alfabetatzeko klaseetara joaten, baina utzi egin izan du beti. Hala ere, Bilbon euskarako azterketa batean "notable" atera zuen, ahozkoa baitzen.</p>

Transkripzioa

- Zuen eskola garai hue, nazionaletan, dana erderaz?
- Bai, dana erderaz! Hori daukeu guk penie, ez dakigula euskeraz irakurtzen, ta idazten gutxixo. Dana euskerie ta euskerie ta euskerie ta dakigu hori "a la perfección".
- Erderaz...
- Ni akordatzan naiz azterketa batzutea... Bueno, profesionaletik bialdu giñuzen euskerie ikistea "con sueldo pagado y todo".Ta hasi nitzen ni bi o hiru biderrez juten, baiñe laga in nixon derrepente, nere burun ez zan / etzan/ sartzen. Nola ba? Txikittetik ez ikisitte...
- Beti beste aldea ohituta...
- Ta, sin embargo, jun nitzen Bilboa "a unas oposiciones" eta han notable ataa nun. Baiñe ahotsez indeko konbertazixue. Baiñe idazten...
- Bai, idaztea beti ´re zaillo da.
- Idazten ta irakurtzen... nei kosta itten zat. Ta askotan pentsatzen det / pentsatzet /: "Irakurri ber diat, ba!" ta jardutzen det /jardutzet/ irakurtzen ta bi o hiru biderrez irakurri ber ulertuko baldin badet /baldimat/ zeoze.

3. Eskolan ikasitakoa

- **Erref:** AZK-043/004
- **Iraupena:** 0:01:09. **Hasi:** 00:05:13. **Bukatu:** 00:06:22
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:

Eskolan ez zuten azterketarik egiten, ikasturtean zehar egiten zituzten lan batzuk. Garai hartan denetik ikasten zuten, baita "Urbanidad" ere (jendearekin nola portatu, hezibidea). Liburu bakarra izaten zuten, eta handik gai ugari ikasten zituzten.

4. Eskolan nazionalaren eta mojen arteko aldea

- **Erref:** AZK-043/005
- **Iraupena:** 0:02:35. **Hasi:** 00:06:22. **Bukatu:** 00:08:57
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Zigorak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Mojak

Laburpena:

Eskola nazionala plazan zegoen, eta goizero jartzen zuten han bandera. Geroago, Miserikordiako mojatari ibili zen ikasten. Hura eta eskola nazionala berdin samarrak ziren. Eskolatik meza nagusira joaten ziren, eta uniformeak eramaten zuten orduan. Sarritan erreztatzen zuten. Nazionaletan neskek eta mutilak ibiltzen ziren, baina bananduta egoten ziren. Mutilentzat Floriako eskola ere bazegoen. Mojak ez ziren gogorak; bai, ordea, nazionaletako maistrak.

5. Eskola nazionala

- **Erref:** AZK-043/006
- **Iraupena:** 0:01:43. **Hasi:** 00:08:57. **Bukatu:** 00:10:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako kontuak

Laburpena:

Eskola nazionaletan zer-nolako zigorak izaten zituzten, eta eskola haiek nolakoak ziren azaltzen du. Eskolara goizez eta arratsaldean joaten ziren, eta ostegun arratsaldetan jai izaten zuten. Noizean behin, piper egiten zuten eskolatik.

6. Txikitako jolasak

- **Erref:** AZK-043/007
- **Iraupena:** 0:02:30. **Hasi:** 00:10:40. **Bukatu:** 00:13:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

Laburpena:

Bere lagunak azkoitiarrak ziren eta dira. Zer jolasetan ibiltzen ziren azaltzen du: txintxirinen, altreska, "guardias y ladrones", sokadantzan (abestu egin du jolasaren doinua), zapoka... Jolas guztiak euskaraz egiten zituzten, eskolatik kanpo ez baitzuten hitzik egiten erdaraz.

7. Ibaian jolasten

- **Erref:** AZK-043/008
- **Iraupena:** 0:01:39. **Hasi:** 00:13:10. **Bukatu:** 00:14:49
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Bainuak, errekak eta uretako jolasak
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak
- Ekonomia eta industria » Lantegiak

Laburpena:

Lehen Azkoitian ez zegoen frontoirik, eta ia ez zen pasatzen autorik. Ibaian ere jolasten zuten, baina ez beti, kolore ona zuenean bakarrik. Izan ere, goraxeago txapel-fabrika zegoen, eta txapela zer koloretakoa egiten zuten, kolore hartakoa izaten zen ibaia. Ibaian bainatzean, soineko zahar bat eta abarketak jantzen zituzten (baita uretan sartzeko ere), horrela ibaiko harriek minik ez emateko.

Transkripzioa

- Frontoirik bazan ordun, garai hartan?
- Frontoie bai, baiño gutzako ez zaon /etzaon/ frontoie.
- Ez zineten juten?
- Ez, keba.
- Kalin?
- Kalin, kalin.
- Kotxeik'e ez zan pasauko ordun...
- Gutxixo. San Martin kalin, kalin itten gendun guk txintxerriñen. Dibujuk itten giñuzen eta hantxe zapata kajikin. Oso... ene! Eta gero gure plaixe izeten zan ibeixe. Zeatik ibeixe pasatzen zan ba han San Martin kalin ondun eta haraxe juten giñen, jantzi soiñekuk eta hantxe baiñue. Gure Zumaixe haure zan.
- Ibaian?
- Ibeixen. Segun ze kolore zeuken zeuken urek, e! Zeatik txapel fabrikie zeuen ba han, pixket goraotxuo eta txapel gorrixek itten bazittoben ur gorrixek ertetzen zun ibeire. Gaurko eguneko zerik ez zaon /etzaon/. Txapel berdik itten bazittoben, berdie. Eta guk ikusten gendun ze kolore zauen, ta ze kolore... ona baldin bazeuken, ordun juten giñen baiñue. Baiñe gure ibeixe haure zan.
- Bainura juten zinetela esan dezu.
- E?
- Ze bainujantzi ibiltzen zan ordun?
- Ze jazten gendun?
- Ze bainujantzi egoten zien ordun? Nolakoak zien ordukok?
- Ze jazten gendun?
- Bai.
- Soiñeko zahar bat.
- Ta soinekokin bainatzen zineten? Ordun "trajebañoik"-eta ez al zan izaten?
- Hemengo ibaireko ez behintzet, danok gure etxik gertun genduzken ta. Jantzi soiñekue eta gero haure pega-pega-pega einde etxea, aldatze. Abarketak jazten giñuzen behien, harrixek miñik eman ez daixen... eta gure baiñue ordun haure izeten zan.
- Abarketak ibiltzen zittuzuen?
- Abarketak, bai, honbre! Eta baitte uretaa juteko're!
- Uretara ere bai abarketakin?
- Bai be, harrixek zauden ta! Ta hankan miñik ez emateko. Haure izeten zan gure zea.

8. Gerra garaiko kontuak

- **Erref:** AZK-043/009
- **Iraupena:** 0:01:01. **Hasi:** 00:14:49. **Bukatu:** 00:15:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:

Gerra garaian, hegazkinak zetozeela esaten zutenean, ibaiko zubiaren azpian ezkutatzen ziren. Eskolan, gorriei harrapatutako laranja banatzen zizkieten. Herriko eskolan, botoi-zuloak josten zituzten soldaduen alkandoretarako.

9. Donostian ikasten

- **Erref:** AZK-043/015
- **Iraupena:** 0:01:03. **Hasi:** 00:18:39. **Bukatu:** 00:19:42
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Goi mailako ikasketak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskolara herritik kanpo

Laburpena:

Donostian Merkataritzako Eskolan ikasi zuen 5 urtez. Bitarte horretan, amaren lehengusu batzuen etxean egon zen bizitzen, eta oporretan etortzen zen etxera. Merkataritza-peritu izateko ikasi zuen 13-18 urte bitartean.

10. Donostiara trenez

- **Erref:** AZK-043/017
- **Iraupena:** 0:00:58. **Hasi:** 00:19:49. **Bukatu:** 00:20:47
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Goi mailako ikasketak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskolara herritik kanpo
- Herria, azpiegitura » Garraioak » Trenak

Laburpena:

Donostiara joateko, Urolako trena hartzen zuen. Azkoitiko tren-estazioa lehen non zegoen azaltzen du. Zumaian trenez aldatzen ziren, eta Donostian Amarara iristen ziren. Merkataritza Eskola estaziotik gertu zegoenez, leihotik ikusten zuen Azkoitiko jendea tren-estazioan, eta penatan egoten zen.

11. Azkoitia eta Donostiako eskolen arteko aldea

- **Erref:** AZK-043/018
- **Iraupena:** 0:02:22. **Hasi:** 00:20:47. **Bukatu:** 00:23:09
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Goi mailako ikasketak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskolara herritik kanpo
- Euskara » Euskararen egoera
- Euskara » Beste hizkuntzak eta hizkerak

Laburpena:

Donostian oso irakasle onak izan zituen: katedratikoak ziren, oso jakintsuak. Zer irakasgai izan zituen aipatzen du. Alde handia nabaritu zuen Azkoitiko eta Donostiako eskolen artean: Donostian neskak eta mutilak batera ibiltzen ziren klasetan, dena erdaraz egiten zen, atzerriko hizkuntzak irakasten zituzten...

12. Irakasle bizi osoan

- **Erref:** AZK-043/020
- **Iraupena:** 0:01:42. **Hasi:** 00:23:40. **Bukatu:** 00:25:22
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak

Laburpena:

Merkataritza-perituari esker, Jesuitetako Profesionalean irakasle izateko behar zen titulazioa zuen, eta lanpostua mantentzea lortu zuen. Gerora, bertako zuzendari izan zen zenbait urtez. Karrera bukatu eta berehala, orde, klase partikularrak ematen hasi zen, eta ikasle asko izaten zituen. Zer irakasten zien azaltzen du.

13. Funtzionamendua Eskola Profesionalean

- **Erref:** AZK-043/023
- **Iraupena:** 0:01:00. **Hasi:** 00:26:18. **Bukatu:** 00:27:18
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak

Laburpena:

<p>Dena erdaraz irakatsi izan du Eskola Profesionalean. Beste irakasleek zer gai ematen zuten eta zer liburu erabiltzen zuten azaltzen du. Ikasleak kanpotik ere etortzen ziren.</p>

14. Azkoitiko Eskola Profesionaleko zuzendari

- **Erref:** AZK-043/025
- **Iraupena:** 0:01:32. **Hasi:** 00:27:38. **Bukatu:** 00:29:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Goi mailako ikasketak
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Gertaera izugarriak eta ezbeharrak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak

Laburpena:

<p>20 urtez lan egin zuen Azkoitiko Eskola Profesionalean eta zuzendari izan zen lau urtez. Ez zen samurra izan zuzendari izan zeneko garaia: azterketak zirenean, bonba-abisua jasotzen zuten. Ia beti gezurra izaten zen, baina behin benetakoa izan zen. Halako egoeretan zer protokolo bete behar izaten zen azaltzen du.</p>

15. Mekanografiatzeko makinak

- **Erref:** AZK-043/027
- **Iraupena:** 0:01:10. **Hasi:** 00:31:12. **Bukatu:** 00:32:22
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Aparatuak, objektuak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak

Laburpena:

Berak administraritzari lotutako gaiak ematen zituen. Mekanografiatzeko makina onak izan zituzten eskolan, ordenagailuak sartu aurretik.

16. Azkoitiko aisialdia

- **Erref:** AZK-043/035
- **Iraupena:** 0:01:17. **Hasi:** 00:40:15. **Bukatu:** 00:41:32
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Inguruko herriak eta auzoak
- Aisia » Kultura » Zinema
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren jarrera

Laburpena:

<p>Lehen ez ziren Azkoititik beste herrietara joaten. Zinea bazegoen, eta bazuten hara joateko ohitura. Film batzuk ezin izaten zituzten ikusi, debekatuta baitzegoen. Baina batzuk Frantziara joaten ziren haiek ikusteko.</p>

Transkripzioa

- Hemen Azkoititikan mugitzen zineten inguruko herritara?
- E?
- Inguruko herritara mugitzen zineten? Ala Azkoittin gelditzen zineten?
- Juten al giñen...?
- Bai.
- Ezta pentsau´re! Ba al zauen juteko? Ezta pentsau´re! Hamentxe!
- Bertan?
- Kalin gora ta kalin behera, kalin gora ta... pasadizo bakoitzin: "aio", "aio", "aio"...
- Dana ezaune. Eta zinea o?
- E?
- Zineik?
- Zinie bai, Olinpian.
- Hemen Azkoitin?
- Axkoittin, bai. Oin ya botata dao Olinpia haure, oin ya etxik-eta eitten ai

die han.

- Bazenuen harutza juteko ohitturaik?

- E?

- Zinea juteko ohitturaik bazenuen?

- Bai, eske noa jungo giñen ba? Beste ezer ez zauen ta! Bai, zinea-eo jaixetan. Baiñe...

- Eta ze pelikula zien?

- Ze pelikula? Ikusi ein ber karteleran ze ipintzen zeben! 3R ipintzen baldin bazun, jai.

- Nola jartzen zuen?

- 3R ipintzen baldin bazun, ez zauen juteik. Ya... "blanca", "rosa" eta 3R o ta... Bueno, `Gilda´-ta´re bota zittoben, baiñe nola jungo giñen ba, prohibiute zauen ta. Gaiñea, kongregazixotik fuera botatzen zittoben dixkuratzen baziñen! Eta hori ez ba nahi.

- Kongregaziotik botatzea garai hartan...

- Bai...

- ... pekatu larrie izango zan.

- Bai, gure aldien jente haundixe gero Frantzire juten zan ikustea, baiñe gure aldien zaharrak, e.

17. Abarketak nola josi

- **Erref:** AZK-043/038
- **Iraupena:** 0:01:20. **Hasi:** 00:42:52. **Bukatu:** 00:44:12
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Industria motak » Zapatagintza

Laburpena:

<p>Abarketak nola josten ziren azaltzen du.</p>

18. Azkoitiko merkataritza

- **Erref:** AZK-043/040
- **Iraupena:** 0:02:20. **Hasi:** 00:44:17. **Bukatu:** 00:46:37
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Merkataritza, dendak (kokapena)
- Ekonomia eta industria » Industria motak » Zapatagintza
- Ekonomia eta industria » Langileen arteko harremana eta langile-mugimenduak

Laburpena:

<p>Etxean josten zituzten abarketak abarketa-denda zuen norbaiti saltzen zizkieten. Beraiek abarketaren zer zati josten zuten azaltzen du. Lehen denda asko zeuden Azkoitian. Kooperatiban diru-kontuak nola eramaten ziren azaltzen du.</p>

19. Txikitako gaiztakeriak

- **Erref:** AZK-043/042

- **Iraupena:** 0:01:56. **Hasi:** 00:47:28. **Bukatu:** 00:49:24
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako kontuak

Laburpena:

Txikitan egiten zituzten gaiztakeriak kontatzen ditu: aldabak jo, hildakoez barre egin...

20. Hiletan inguruko ohiturak

- **Erref:** AZK-043/043
- **Iraupena:** 0:03:42. **Hasi:** 00:49:24. **Bukatu:** 00:53:06
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Eliza giroko ospakizunak
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:

Norbait hiltzen zenean, kanpaia jotzen zuten. Desberdina zen umeak edo helduak hil: kanpaia era batera edo bestera jotzen zen, eta hileta ere desberdin egiten zen. Hiletak lehenengo, bigarren eta hirugarren mailakoak izaten ziren, ordaintzen zen diru kopuruaren arabera. Meza-dirua lehen ere bazegoen. Hiletaren ostean, familia batzuek otordua ematen zuten. Lutoa nolakoa izaten zen azaltzen du.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2026-07-28

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkarte

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com